

Davčna preosnova.

Raznoteri nedostatki, načelne pomanjkljivosti in nedoslednosti, ter nerazmernosti v posamnih neposrednih davkih silijo na preosnovo in popravo zlasti osebnih davkov: sedanje pridobnine in dohodnine.

Pomanjkljiva sta le-ta davka, katera naj po navodilih dotičnih zakonov načeloma zadeneta vse dohodke, ki niso že zemljarini ali domarini podvrženi ter izvirajo iz uporabe in izkoriščanja imovine ali pa iz osebnega delovanja, že v tem oziru, da je mnogim podjetjem, ki se pečajo obrtno z izkoriščanjem zemljišč, oziroma njih pridelkov, mogoče, izmuzniti se mej zemljarino in pridobnino (in dosledno tudi dohodnino).

Največji pomanjkljaj pa je, da dohodnina ni splošna, da ne zadene vseh dohodkov, marveč da najvažnejši in največji del mobilnega kapitala, donesek obrestovanih glavnice, doslej ne plača dohodnine (po III. razredu). Patent z dne 29. oktobra 1849. l., s katerim se je na novo uvedel ta davek, določuje v §-u 2., da na zemljiščih in poslopih zavarovane tirjatve niso obdačne, ker ima dolžnik po patentu z dne 10. oktobra 1849. l. pravico, pri poplačevanju dolžnih obresti 5%, odtegniti namesto dohodnine; nadalje isti patent v §-u 23. daje jednako pravico za dolžne obresti od glavnice, najetih od trgovcev in obrtnikov, kateri plačujejo pridobnino, katerih obresti pa po §-u 11. ne dopušča kot odbitek od obrtnih dohodkov. Vlada nameravala je na ta način tem bolj gotovo zadeti vse obresti, dosegla pa namena ni, razun malo slučajev. Pa tudi tedaj, da dolžnik svojo pravico izvršuje, je upnik proti drugim upnikom, katerim se dohodnina osebno predpiše, veliko na boljšem, plača kot odbitek le 5% brez izvanredne državne in brez splošnih doklad. Dejanski pa ogromna večina tacihi dolžnih obresti, ostane davka prosta, ker le malokateri dolžnik za to pravico vé ali pa jo porabiti sme, v tem pa tiči dvojna krivica: gmotno, torej tudi v davčnem oziru krepkeji upnik uživa obresti brez davka, katere mora nositi slabeji dolžnik, in dosledno nezadolžen (posestnik ali) obrtnik plača manj davka, nego zadolžen, ker se obeh dohodki jednako določujejo, namreč brez odbitka dolžnih obresti, ki pa očitno za svojo vsoto zmanjšujejo vsoto čistih dohodkov.

Pomanjkljiv sploh pa je patent o pridobnini. Ne gledé na to, da je le-ta zakon z dne 31. decembra 1812. l. prezastarel, ker se tedanje obrtne razmere nikakor ne dajo primerjati sedanjim, so načelna določila o propisu tega davka po ceniku (tarifu) zelo pomanjkljiva, ker se cenik opira le na mali del značil obrtne pridobitne zmožnosti, ter po njih določuje nepriemerne postavke, previsoke za najmanjše in male obrtnike, pre nizke za večja podjetja, katere postavke vrh tega nerazmerno, namreč multiplicando od stopinje do stopinje povišuje ter ne dopušča srednjih nastavkov. Te nedostatke povečala je praksa, v kateri se je pridobnina iz davka na povprečno srednjo pridobitno zmožnost premenila v davek po značilih, ki se pa, še da bi bili vsi v poštev vzeti, le redkokedaj zlagajo z dejansko davčno zmožnostjo, ker navadno se prezira nesnovne faktorje, pogosto vplivneje od vidnih, unanjih ter da največ določuje dejanska mejsebojna zveza raznih značil, ne pa posamno značilo.

Te glavne nedostatke naj bi dohodnina po patentu z dne 29. oktobra 1849. l. odpravila (katere pravi namen pa je povikšanje državnih dohodkov iz neposrednih davkov), da se plača od čistih dohodkov 5%, vštévši pridobnino, vedno pa vsaj tretjinko pridobnine. Ako je že prej za manjše obrtnike bil davek šestokrat relativnò previsok, se je isti s tem še vsaj za tretjino povišal in pozneje še za 70 (ali 100%, ako redna pridobnina in dohodnina skupaj znašata nad 30 gld. na leto). Ves obrtni davek naj znaša torej dandanes 8 $\frac{1}{2}$ —10% dohodkov; ker pa se dolžne obresti in zmanjšanje obrtne glavnice po obrabi ali obveljavljenji ne odšteva od dohodkov in z ozirom na vedno rastoče doklade, je gotovo previsoka davčna mera, ki v več slučajih 20—30% dohodkov odvzame. Prav ta relativno previsoka davčna mera je kriva, da se je zakon o dohodnini izjalovil: ogromna večina davkoplačevalcev jela je, kolikor mogoče svoje dohodke prikrivati in redki le podajajo poštene napovedi, katere naj bodo podlaga davčnemu postopanju pri odmeri. Vsled tega vrši se splošno obdačevanje na podlagi izjav zaupnih mož, klicanih iz take večine nevestnih obrtnikov; naravno da le-ti, večinoma na-se misleč, ponavljajo pri obravnavah, kar so storili v napovedih, ter skušajo, kakor tudi napovedniki, davčna bremena odrivati na druge, kar pa nedostatke stare pridobnine v hujši meri po-

navlja. Pač tudi pogosto na kvar enakomernosti davkov vpliva, da zaupni možje ocenjujejo dohodke obrtov, katerih merodajnih činiteljev ali ne poznajo, je prezirajo ali pa ne vedo prav uvaževati ali upoštevati.¹⁾

Gotovo je torej, da sedanja uredba osebnih davkov ne more ostati, ne da bi se nje pogrški še bolj množili. Tudi so osebni davki ne le sami na sebi previsoki, vrh tega tudi proti fundiranim z dvojno izvanredno doklado, neprimerni. Sedanja dohodnina naj bi načelno nadomestovala doklado na zemljarino in domarino po patentu z dne 10. oktobra 1849. l., namreč s tretjinko teh davkov, ki se je naložila na prebitek dohodkov nad povprečno srednjo plodovitost posestev, oziroma kot dohodnina na isti prebitek pri obrtnih podjetjih, tako da je 70—100% doklada na pridobnino in dohodnino že druga izredna doklada na obrtne davke.

Ti glavni pomankljaji in pogrški pa so ob enem glavni kažipot davčni preosnovi, katera naj, ako že skoro ni mogoče izvesti povsem pravičnih načel, vsaj kolikor toliko sedanje nerazmernosti v posamnih davkih in mej njimi zravna in popravi.

Najprej treba v ta namen naš davčni zistem izobraziti in popolniti gledé davščine od raznih dohodkov, da se rentnina ali davek od obrestovanih glavnih razširi na vse dohodke te vrste. S tem bode še-le zistem davkov na razne dohodke iz zemljišč, poslopij, obrtnih podjetij, osebnega zaslužka in iz obrestovanja glavnih popolen. Ob enem treba pa postaviti določne meje, da ne padejo kateri dohodki v dvojen davek, pa tudi, da se ne zamore kako podjetje izmikati mej enim in drugim.

Druga glavna naloga je: nastaviti pravo razmerje gledé visokosti davčne mere mej obdačenimi dohodki iste vrste in mej raznimi vrstami sploh ter prirediti sredstva, da se ta namen tudi doseže, da se namreč dohodki tudi kolikor mogoče natančno zajemo. Ker pa je bistven znak vseh davkov na dohodke (Ertrags-

¹⁾ Večinoma pa je občinstvo davčni odstotek, prav s svojim doslednim prikrivanjem polagoma znižalo, v katerem nehvalevrednem postopanju so jih zaupni možje podpirali, kar so tudi davčni organi trpeli, kajti le-ti so sami uvideli, da se zakon po mrtvi črki ne more izvesti, ne da bi se obrtno gibanje zatrla — in tako je praksa prišla nižje, o čemer pa pozoneje več povem.

steuer), da odločuje v prvi vrsti merodajna visokost dohodkov, v drugi vrsti pa izvirek (posestvo, obrt, delo in obrestovana glavnica), je pač dosledno, da se obdačijo surovi (nečisti) dohodki, to je brez ozira, kako se isti uporabljajo; ker se pa nadalje dohodki sploh, zlasti da bi se pri obrtnih in trgovinskih podjetjih vpliv osebnega dela in obrtne glavnice odločeval, ne morejo natančno dognati in ker isto imetje v raznih rokah in raznih slučajih daje razne dohodke, jemlje se za podlago davkom ne dejanski dohodek, ampak povprečna srednja pridobitna zmožnost, koliko namreč to ali drugo podjetje ali početje v navadnih razmerah povprek dajati more.

Jemlje se srednja mera. Ako dohodki zaostanejo, dovoljujejo se odpisi in pri obrtih znižavanja; ako presežejo, kar se navadno le pri obrtih godi, pa naj se davek poviša nad navadno postavko. Vedno pa treba ozir jemati, ali so dohodki sad posestva oziroma glavnice same ali samo osebnega dela ali združenih teh faktorjev; kajti drugače obrestuje se premična, drugače nepremična glavnica, drugače in sicer najmanj osebno delo. Zato naj bi se dohodki iz premičnih glavnice, katere se najlaglje in najdražje obrestujejo, ki imajo torej največjo plodovitost v sebi, najvišje, dohodki osebnega truda najnižje obdačevali, ob enem pa zadnji povsod, kjer bistveno sodelujejo, primerno upoštevali, kar se je dejanski zgodilo pri zemljarini. Da pa davka ni treba pod navadno postavko znižati, naj se le ta kolikor mogoče nižji spodnji povprečnosti dohodkov približa, za prebitek dohodkov nad povprečno pridobitno zmožnost pa se uvedi za vse vrste dohodkov poseben davek, splošna dohodnina. S tem je že načelno izrečeno, da najmanjši in mali dohodki, ker pod ali vsaj ne nad navadno povprečno mero segajoč, ostanejo tega davka prosti, dosledno pa naj postavke bodo tem višje, čim večje dohodke zajemajo. Zato je treba ne le proporcijonelne, temveč progresivne dohodnine, ki bôdi najvišja pri najmočnejših davkoplachevalcih namreč glavnicačarjih. Da se pa dejanski dohodki tudi, kar največ mogoče, natančno obremene, treba je natančno poznati in poizvedeti, kar pa se da doseči le s sodelovanjem davkoplachevalcev samih.

Tem načelnim zahtevam večinoma zadostuje predlagana davčna preosnova, katera namerava, opiraje se na dosedanji davčni zistem, sedanje neposredne davke, ker jih vsled državnih

potrebščin ni mogoče opustiti, zboljšati in nerazmernosti zravnati 1.) s tem, da se poprave najpotrebnejša sedanja pridobnina in dohodnina združita v skupno splošno pridobnino (dobitkovino), nje izvedba pa zboljša, da se namreč odstranijo navedeni pogoški cenika in njegove dejanske porabe 2.) da se uvede popolnejša rentnina in 3.) osnuje splošna osebna dohodnina s progresivno stopnico ali lestvico (skalo), katere dohodki naj se porabijo za znižanje sedanjih neposrednih davkov in za prepustke posamnim deželam, država pa si obdrži od vseh davkov le toliko, kolikor so neposredni osebni davki doslej donašali, prištevsji odstotek, za kateri so isti doslej povprek na leto naraščali in bi bilo to tudi za nadalje pričakovati. Ta davek ima postati steber celega našega davčnega sistema ter pri ugodnem razvoji sčasoma nadomestiti neposredne, vsaj realne davke, kateri naj se potem avtonomnim upravam prepuste v pokritje njih stroškov, s čemer bi se končno odpravile doklade ter omogočilo redniše gospodarstvo dežel in občin.

Po nameravanem zakonu dele se osebni davki sledeče:

- 1.) splošna pridobnina;
- 2.) pridobnina od podjetij, ki so obvezana, polagati javne obračune;
- 3.) rentnina;
- 4.) plačnina;
- 5.) občna osebna dohodnina.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Po sekvestraciji povzročenim sodnim stroškom ne pristojajo po §-u 16. zakona z dne 25. julija 1871, št 95. drž. zak. za tirjatev pridobljena zastavna pravica.

V stvari, zadevajoči odkaz izkupil za izvršilno prodana zemljišča X. oglasil je zastavni upnik A. v vrsti odkazane mu, na zemljiščih vknjižene tirjatve tudi take sodne stroške, kateri mu pristojajo iz izvršilne sekvestracije prodanih zemljišč. Prvi sodnik